

Vergaderjaar 1983–1984 Nr. 22

16 326

Aanpassing van de wetgeving aan de vierde richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen inzake het vennootschapsrecht

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR JUSTITIE¹

Vastgesteld 7 oktober 1983

De leden van de fractie van het C.D.A. merkten op dat aangezien de toepassing van de voorschriften in het voorliggende wetsvoorstel over het boekjaar 1984 afhangt van plaatsing ervan in het Staatsblad vóór 1 januari 1984, slechts korte tijd resteert voor de behandeling in de Eerste Kamer. De leden van deze fractie gaven te kennen daarom in de schriftelijke fase van de behandeling hun opmerkingen te beperken tot een aantal vragen betreffende de controle op de naleving van deze wettelijke bepalingen.

1. Zijn de bewindslieden van oordeel, dat de sancties op het niet-naleven van de deponeringsplicht toereikend zijn of is de veronderstelling juist, dat de sancties «weinig angstaanjagend» zijn zoals prof. dr. J. Klaassen onlangs heeft betoogd (Fin. Dagblad 16 september 1983)?

2. Is de indruk, die de leden van de C.D.A.-fractie uit contacten met betrokkenen bij de huidige wettelijke bepalingen inzake de deponeringsplicht hadden opgedaan, juist, dat reeds thans weinig maatregelen worden getroffen a om ondernemingen, waarvan het sterke vermoeden bestaat dat zij publikatieplichtig zijn doch geen jaarstukken hebben gedeponerd, aan hun deponeringsplicht te laten voldoen en b om ondernemingen, die onvolledige stukken deponeren dan wel veel te laat aan hun deponeringsverplichtingen voldoen, tot een juiste uitvoering van de wettelijke bepalingen te bewegen?

3. Aangezien de publikatieplicht met deze aanpassingswet aanzienlijk wordt uitgebreid, zowel wat aantallen rechtspersonen betreft als wat betreft de hoeveelheid gegevens als de mate van detaillering, rijst de vraag – aldus de leden van de C.D.A.-fractie – of geen bijzondere maatregelen moeten worden genomen om een redelijke mate van naleving van de wettelijke bepalingen te verzekeren.

Aangezien de 4de EG-richtlijn en de voorliggende aanpassingswet met uitvoerige voorschriften beogen de rechtszekerheid in het vennootschappelijk verkeer te verhogen, zal naar de mening van de leden van de C.D.A.-fractie aan het bestaan van deze voorschriften in het maatschappelijk verkeer vertrouwen worden ontleend. Zonder een redelijke mate van toezicht op de uitvoering, zal kunnen blijken dat dit vertrouwen misplaatst is geweest, hetgeen deze leden als hoogst ongewenst voor de rechtsorde beschouwen.

Is het in dat licht niet wenselijk, dat de Kamers van Koophandel een actievere opstelling kiezen dan thans het geval is door bij voorbeeld aanmaningen te zenden aan vennootschappen, die niet of onvolledig aan hun deponeringsplicht hebben voldaan? Is het mogelijk dat aan de secreta-

¹ Samenstelling: Mw. Leyten-de Wijkerslooth de Weerdesteyn (CDA), (voorzitter), Wagemakers (CDA), Kuiper (CDA), Mw. J. H. B. van der Meer (PvdA), Van Veldhuizen (PvdA), Burkens (VVD), Heijne Makkreel (VVD), Glastra van Loon (D'66), Van der Lek (PSP), Hoekstra (CPN), Abma (SGP), De Gaay Fortman (PPR), Schuurman (RPF) en Van der Jagt (GPV).

rissen van de Kamers van Koophandel wordt gevraagd om het openbaar ministerie opgave te verstrekken van die rechtspersonen, die eventueel na aanmaning nog niet of nog niet volledig aan hun deponeringsplicht hebben voldaan?

Hoe denken de bewindslieden in dit verband – zo vervolgden de leden van de C.D.A.-fractie – over de suggestie gedaan door de Landelijke Vereniging van Accountants- en Belastingadviesbureaus «VLB» in een brief aan de Eerste Kamer dd. 20 september 1983 om aan artikel 396 een lid toe te voegen, dat het volgende zou moeten inhouden:

«De kleine rechtspersoon zou verplicht moeten worden zich te verzekeren van de bijstand bij de samenstelling van de jaarrekening van een register-accountant, een accountant-administratieconsulent of een overeenkomstig artikel 393, lid 2, toegelaten deskundige. Deze deskundige zou tevens moeten toezien op een juiste toepassing van artikel 392, lid 1 onder b.i. De deskundige zou aan de rechtspersoon de mededeling moeten afgeven, dat hij bij de samenstelling van de jaarrekening betrokken is geweest. De rechtspersoon zou op zijn beurt deze mededeling moeten overleggen bij de publikatie.»

4. Is het waar, dat in een voorontwerp, dat inmiddels aan de beroepsorganisaties van registeraccountants en accountants-administratieconsulenten is toegezonden, niet meer is voorzien in een wijziging van artikel 393 Boek 2 BW, zulks in tegenstelling tot hetgeen door de minister van Justitie tijdens de mondelinge behandeling in de Tweede Kamer ter zake werd medegedeeld (Handelingen Tweede Kamer, zitting 1982–1983, blz. 4539, rechterkolom)?

Wanneer kan de indiening van de wetsontwerpen betreffende de accountantsbevoegdheden worden tegemoet gezien?

De leden van de fractie van de P.v.d.A. merkten op dat qua detaillering dit wetsvoorstel veel verder gaat dan de EG-richtlijn heeft bedoeld. Zij wezen onder andere op de te volgen procedure bij de herwaardering. Ook de verwijzing van het ene artikel naar het andere artikel in dit wetsontwerp en vice versa maken dit wetsvoorstel naar hun mening niet gemakkelijk hanteerbaar.

Artikel 391, lid 1, maakt het mogelijk dat het jaarverslag in een andere dan de Nederlandse taal wordt opgesteld als de algemene vergadering daartoe besluit vóór de aanvang van het boekjaar en er tijdens dat boekjaar geen bezwaren worden gemaakt. Voor de jaarrekening geldt ingevolge artikel 362, lid 7, een analoge bepaling. Ingevolge artikel 394, de leden 1 en 4, moet de openbaarmaking geschieden door nederlegging van een volledig in de Nederlandse taal gesteld exemplaar.

Betekent dit, zo vroegen de leden, dat de algemene vergadering wel kan besluiten dat de rekening resp. het jaarverslag wel in een andere taal mag worden opgesteld, maar dat deze stukken even goed in de Nederlandse taal moeten worden opgemaakt?

Voor enige rechtspersonen, op grond van de omvang van het bedrijf geldt ex artikel 396, lid 7, een vrijstellingsbepaling van artikel 394.

Deze leden konden zich niet goed voorstellen dat het bepaalde in artikel 362, lid 7, en 391, lid 1 wél voor de kleinere maar niet voor de grote ondernemingen zou gelden. Daarom zouden zij een toelichting willen hebben op het hierboven gestelde.

Ingevolge artikel 362, lid 7, mag – zij het onder bepaalde voorwaarden – de jaarrekening in een andere dan de Nederlandse taal worden opgesteld.

Ingevolge artikel 394, lid 1, moet de openbaarmaking in de Nederlandse taal geschieden. Wie draagt de verantwoordelijkheid voor de vertaling van de stukken, indien deze niet in de Nederlandse taal zijn opgesteld? Blijkbaar kunnen er dus 2 jaarrekeningen naast elkaar bestaan. Over welke jaarrekening brengt nu de deskundige ex artikel 393, lid 4, zijn verslag uit?

De leden van de fractie van de P.v.d.A. zouden graag worden geïnformeerd over de inhoud en de betekenis van de zin «..., behoeft de jaarrekening goedkeuring dan loopt de termijn van goedkeuring af.» De leden van de fractie van het C.D.A. sloten zich bij beide bovenstaande vragen aan.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. merkten vervolgens op dat ingevolge artikel 403 een dochtervennootschap slechts een beperkte jaarrekening behoeft te publiceren en deze ook een beperkte publicatieplicht heeft, bij voorbeeld daar waar sprake is van een geconsolideerde rekening en de moedervennootschap heeft verklaard zich hoofdelijk aansprakelijk te stellen voor de uit rechtshandeling van de rechtspersoon voortvloeiende schulden (403, lid 1 sub c en f). Ingevolge artikel 403, lid 1 sub g, legt de dochtervennootschap de stukken ten kantore van het handelsregister neer en als de groepsjaarrekening ten kantore van een ander handelsregister is neergelegd, kan met een verwijzing daarnaar worden volstaan. Gesteld nu dat artikel 403 niet op de dochtervennootschap van toepassing is omdat de moedervennootschap niet hoofdelijk aansprakelijk is. De dochtervennootschap moet dan op de gebruikelijke wijze publiceren. De gegevens van de dochtervennootschap zijn evenwel verwerkt in de groepsjaarrekening. Waarom hoeft de dochtervennootschap in dat geval bij de neerlegging van de stukken ten kantore van het handelsregister niet te verwijzen naar de groepsjaarrekening? Dat kan voor derden/belanghebbenden even goed van belang zijn dat zij daarover geïnformeerd c.q. op gewezen worden?

1. In artikel 76 Boek II BW wordt in de leden 1 en 2 omschreven wat een dochtermaatschappij is. Lid 5 van datzelfde artikel geeft aan wat onder een groepsmaatschappij moet worden verstaan. Het begrip groepsmaatschappij valt niet samen met de omschrijving dochtermaatschappij. Zo is het denkbaar dat een vennootschap wel de meerderheid van de aandelen in een andere vennootschap heeft, maar niet de centrale leiding uitoefent, of waar krachtens overeenkomst de ene vennootschap over de andere vennootschap niet de centrale leiding uitoefent.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. vroegen zich daarom af of het terminologisch juist is om in artikel 379, lid 6, te spreken van een «groepsjaarrekening die volgens de methode der consolidatie is samengesteld», nu het hier gelet op hetgeen daaromtrent in artikel 76 is bepaald, in principe alleen gegevens van dochtermaatschappijen kan betreffen. Deze leden zouden hierop het commentaar van de minister willen vernemen.

2. In artikel 76, lid 5, tweede zinsnede van het onderhavige ontwerp wordt gedefinieerd wanneer er sprake is van een deelneming. In artikel 153, lid 2, onder b en onder c, wordt telkens in plaats van «waarvan zij rechtstreeks of middellijk voor eigen rekening ten minste de helft van de aandelen houdt» gelezen «waarin zij een deelneming heeft voor ten minste de helft van het geplaatste kapitaal». De leden van de P.v.d.A.-fractie constateerden dat deze wijziging van de definitie van artikel 153, lid 2, onder b en onder c, gelet op het bepaalde in artikel 76 lid 5 tweede zinsnede, consequenties heeft voor de doorwerking in de structuurregeling. Zij wilden dit aan de hand van het navolgende voorbeeld adstrueren: vennootschap A houden 50% van de aandelen in B houden 100% van de aandelen in C

→
→
→

Onder het bepaalde van het thans vigerende artikel 153 «rechtstreeks of middellijk voor eigen rekening tenminste de helft van de aandelen houdt» worden de werknemers van de vennootschappen B en C bij A meegerekend.

Na de wijziging van artikel 153 in «waarin zij een deelneming heeft voor ten minste de helft van het geplaatste kapitaal» lijkt naar de mening van deze fractie, de werknemers van de (kleine-) dochtermaatschappij C niet meer bij A meegerekend te kunnen worden. Onder het thans vigerende regime hoort (klein-)dochtermaatschappij C wél tot de structuurmaatschappij en na de wijziging van artikel 153 als hiervoor bedoeld niét.

De leden van de fractie voornoemd zouden willen vernemen of dit inderdaad de bedoeling van de wijziging van artikel 153 is geweest. Zo ja, dan zouden zij willen weten waarom dat dan is.

«Teneinde de ondernemingsraden van deze dochtermaatschappijen toch een zo goed mogelijk inzicht te geven in het vermogen en het resultaat van hun eigen onderneming, bepaalt de tweede volzin van het vierde lid dat de dochtermaatschappij aan haar ondernemingsraad – naast haar eigen jaarrekening (2e lid) en de groepsjaarrekening (3e lid) – tevens schriftelijke gegevens moet verstrekken over de bijdrage van de eigen onderneming aan het gezamenlijk resultaat van de groep». (aldus de Nota naar aanleiding van het eindverslag 16 326/13 blz. 13).

De leden van de fractie van de P.v.d.A. konden zich niet geheel aan de indruk onttrekken dat het KB van 22 april 1980 S 226 Besluit verstrekking financiële informatie aan ondernemingsraden, van verderstrekkende aard is dan bovengestelde doet veronderstellen. Zij vroegen zich af in hoeverre hier sprake is van een verzwakking van de positie van de ondernemingsraad. Daarom zouden zij op het bepaalde in artikel 31a van de Wet op de ondernemingsraden, zoals thans bepaald in het 3e nader gewijzigd ontwerp van wet (16 326, Eerste Kamer, zitting 1982–1983, 179) in relatie tot eerder genoemd KB wat meer toelichting willen ontvangen.

Ten slotte stelden dezelfde leden de vraag of kan worden aangegeven welke argumenten er voor pleiten de navolgende posten *niet afzonderlijk* in de jaarrekening op te nemen.

1. *In de balans*: zie artikel 372

- tegoeden op bank- en girorekeningen
- reserves of voorzieningen op dubieuze debiteuren
- reserves of voorzieningen voor verliezen op voorraden

2. *In de winst- en verliesrekening*

- verliezen op voorraden
- verliezen op vorderingen op handelsdebiteuren
- verliezen op vorderingen op deelnemingen

De leden van de fractie van de V.V.D stelden de volgende vragen:

Wil de regering alsnog een kwantificering geven van de extra werklust die uit dit ontwerp, eenmaal wet geworden, (in het bijzonder uit de artikelen III en VII) zal voortvloeien voor politie en justitie?

Kan daarbij worden aangegeven welke activiteiten van het openbaar ministerie verwacht worden naar aanleiding van de in artikel VII vervatte strafbaarstellingen; in het bijzonder: zal het openbaar ministerie moeten streven naar een 100% controle op alle vennootschappen, of wordt pas optreden verwacht wanneer een overtreding bij toeval of door aangifte ter kennis van het openbaar ministerie komt?

Zou het ter beperking van eerder genoemde werklust, in het bijzonder die van het opsporingsapparaat, niet de voorkeur hebben verdiend om juist ook aan de kleinere vennootschappen het inschakelen van een externe deskundige dwingend voor te schrijven?

Kunnen thans nadere mededelingen worden gedaan over de wijze waarop de aanbevelingen uit het rapport-Maeijer in de wet zullen worden opgenomen?

De leden van de fractie van D'66 hebben waardering voor het wetsvoorstel. De minister is er huns inziens in geslaagd de voor een groot deel van de 4e richtlijn opgelegde voorschriften in een ook voor anderen dan accountants niet volstrekt ondoorgroondelijke regeling vast te leggen. Gelet op het in hoge mate technische gehalte van de materie is dit een compliment waard. Volgens artikel X zijn de nieuwe voorschriften voor het eerst van toepassing op de jaarrekening over het boekjaar dat aanvangt na afkondiging van de wet in het Staatsblad.

Streeft de minister naar afkondiging vóór 1 januari 1984? Dat streven zou naar hun mening ondersteuning verdienen. Bij afkondiging op een latere datum zouden rechtspersonen, bij welke het boekjaar op 1 januari aanvangt,

nog twee maal een jaarrekening volgens de oude voorschriften moeten maken. Mede gelet op de aandacht die in de vakpers reeds aan de nieuwe regeling wordt gegeven kan dit in de praktijk slechts tot verwarring leiden.

Met betrekking tot artikel 393, lid 6, merkten de leden van de fractie van D'66 op dat deze bepaling is ingevoegd bij nota van wijziging dd. 19 maart 1982 (16 326, stuk nr. 9). Volgens de daarbij gegeven toelichting (memorie van antwoord, blz. 22) is het wenselijk dat (de besluiten tot) vaststelling en goedkeuring van een jaarrekening, waarover in strijd met de wet geen accountant zijn oordeel heeft gegeven, niet geldig zijn. Met deze gedachte konden deze leden instemmen. Bij lezing van lid 6, viel hun echter op dat daarin de clausule voorkomt «tenzij artikel 392 lid 2 toepassing heeft gevonden». Laatstgenoemde bepaling schrijft voor dat het bestuur, indien de deskundigenverklaring ontbreekt, een mededeling van die strekking onder de «overige gegevens» opneemt. De conclusie lijkt te zijn dat de besluiten tot vaststelling en goedkeuring geldig zijn indien de overige gegevens een dergelijke mededeling bevatten. Is dit inderdaad de bedoeling? Zo ja, is het dan niet erg eenvoudig voor een rechtspersoon om aan de nietigheidsdreiging van artikel 393, lid 6, te ontkomen?

Volgens artikel 392, lid 2, moet niet alleen worden medegedeeld dat maar ook waaróm de deskundigenverklaring ontbreekt. Kan als motivering gelden: «Wij hebben geen opdracht tot onderzoek gegeven», «de accountant was met vakantie» o.i.d., of moet de bepaling zo worden gelezen dat de nietigheid toch intreedt wanneer de motivering onvoldoende of onbevredigend is?

Kan de in artikel 392, lid 2, bedoelde mededeling ook mondeling worden gedaan? De samenhang met lid 1 doet vermoeden dat dit niet de bedoeling is maar de tekst laat zich ook anders lezen. Kan de bij ontbreken van een mededeling intredende nietigheid worden geheeld door het overleggen of doen van een mededeling in een later stadium? Indien een van de in deze alinea gestelde vragen bevestigend moet worden beantwoord, moet dan niet geoordeeld worden dat het systeem tot rechtsonzekerheid leidt?

De voorzitter van de commissie,
Mw. Leyten-de Wijkerslooth de Weerdesteyn

De griffier van de commissie,
Mw. Dijkstra-Liesveld